

Mira Kolar-Dimitrijević. *Tragovi vremena u djelima Mate Lovraka*. Zagreb – Bjelovar : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru i Srednja Europa, 2012., 163 str.

Književnik Mato Lovrak objavio je prvu priču *Strašan san* 1924. godine u dječjem časopisu *Smilje*. Tijekom sljedećih nepunih pet desetljeća, uza svoje osnovno učiteljsko zvanje i zanimanje, Lovrak je kontinuirano pisao i objavljivao sve do svoje smrti 1974. godine. Objavio je dvadesetak romana i više od 300 kratkih književnih tekstova – pripovjedaka, priča, igrokaza, crtica i drugog. Bogat i opsežan književni opus dječjeg pisca Mate Lovraka, ilustriran, uglazbljen, kazališno i filmski interpretiran, predmet je istraživanja kritičara i povjesničara književnosti, ali i istraživača – povjesničara djetinjstva, pedagogije i uopće nacionalne povijesti.

Mira Kolar-Dimitrijević, priznata i poznata povjesničarka, dugogodišnja sveučilišna profesorica na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, potaknuta Lovrakovim djelima, istraživanjem arhivskog gradiva i privatne obiteljske ostavštine Lovrak te do sada objavljenim znanstveno-stručnim radovima i pregledima Lovrakova opusa, istražila je povijesni kontekst vremena nastanka pojedinih djela, determinirala njihovu sadržajnu faktografsku osnovu te je sistematizirala različita izdanja Lovrakovih djela. U uvodnom dijelu sama autorica navodi: *“Vrlo težak život Mate Lovraka u društveno-povijesnim promjenama i tragovi svega toga u njegovim djelima ponukao me je da se kao povjesničar pozabavim tim utjecajima i da pokušam povezati autora, njegova djela i vrijeme u kojem je živio.”*

Knjiga *Tragovi vremena u djelima Mate Lovraka* strukturirana je u pet cjelina: I. *Djetinjstvo i školovanje za učiteljsko zvanje*; II. *Realizam – socijalno i kulturno izvorište – dječji svijet*; III. *Književno djelo – kazalište i film*; IV. *Lovrakova djela u središtu interesa nakladnika i likovnih umjetnika*; V. *Pedagoške i etičke po(r)uke djela*. Uz uvod, zaključne misli, izvore i literaturu knjiga sadrži kazalo imena te je opremljena fotografijama iz privatne obiteljske ostavštine.

Glavninu teksta čini sadržajno najobimnija cjelina *Realizam – socijalno i kulturno izvorište – dječji svijet* u kojoj je dan povijesni pregled Lovrakovog rada, života i stvaralaštva od 1919. do 1972. godine. Uz biografske podatke iz učiteljskog i pedagoškog rada, pregledno je prikazano ukupno trideset romana i zbirki pripovjedaka i priča nastalih i objavljenih u navedenom razdoblju od gotovo pedeset godina. Strukturirano unutar kronoloških razdoblja, autorica je prikazala opće prilike, biografske činjenice, opisala sadržaj i tematiku djela, zaključno s pregledom izdanja.

Pregled ekranizacije, ilustracija i kasnijih izdanja Lovrakova opusa dan je u trećem i četvrtom poglavlju knjige.

Temeljne karakteristike i značaj Lovrakovih književnih djela valorizirani su u *Pedagoškim i etičkim po(r)ukama djela* i u zaključnom dijelu knjige. Navodeći dosadašnja različita tumačenja i valorizacije, poznate opće književne karakteristike Lovrakovih djela, autorica navodi nekoliko temeljnih pedagoških i povijesnih karakteristika: dječji pisac koji je *stvarnost pretpostavio mašti i nestvarnom*, u djela je *utkao socijalno-društvene poruke koje su bile pozitivne*, pedagoško-socijalnu motiviranost i usmjerenost

priče, optimizam i isticanje pozitivnih humanističkih vrijednosti. Polazeći od činjenice da su Lovrakovi romani i pripovijetke i današnjoj djeci zanimljivi na nostalgично dirljiv način, utoliko su manifestacija *Lovrakovi dani kulture* u Velikom Grđevcu i *Lovrakov centar* poticajna mjesta okupljanja i inspiracije budućim generacijama djece. Tako je i objavljena knjiga profesorice Mire Kolar-Dimitrijević zanimljiva povijesna sinteza Lovrakova opusa.

Sonja Gaćina Škalamera

Jelena Marković. *Priča o djetinjstvu : život priča u svakodnevnoj komunikaciji.*
Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 2012., 367 str.

U izdanju Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu je 2012. godine objavljena knjiga *Priča o djetinjstvu : život priča u svakodnevnoj komunikaciji* autorice Jelene Marković. Knjiga obuhvaća 367 stranica, a podijeljena je na sedam poglavlja i na nekoliko potpoglavlja. Na kraju knjige nalaze se popis literature i životopis autorice.

Knjiga je podijeljena u sljedeća poglavlja: I. *Prije nego što pričanja počnu...*, II. *Metodološki i etički okvir istraživanja svakodnevnih praksi pričanja o djetinjstvu*, III. *Dječja usmenost i usmenost o djetinjstvu u Hrvatskoj etnologiji i folkloristici*, IV. *Pričanja o djetinjstvu kao „velike“ i/ili „male“ priče*, V. *Oblici pričanja o životu (djetinjstvu) i neki tradicionalni oblici pripovijedanja*, VI. *Ishodišta, život i odjeci pričanja o djetinjstvu u obiteljima i malim grupama* te VII. *Sjećanje, nostalgija i zaborav*.

Prvo poglavlje (*Prije nego što pričanja počnu...*) poslužilo je kao uvod u knjigu. Autorica navodi zašto je knjiga nastala (u sklopu znanstvenog projekta) i o čemu je zapravo riječ u knjizi (folkloristički i kulturnoantropološki aspekti pričanja o djetinjstvu putem interdisciplinarnog rada). Interes studije su sjećanja i pričanja o djetinjstvu u svakodnevnici. Kraj poglavlja autorica je posvetila zahvalama.

Sljedeće poglavlje (*Metodološki i etički okvir istraživanja svakodnevnih praksi pričanja o djetinjstvu*) ima tri potpoglavlja i posvećeno je metodologiji koja je korištena. Tako autorica navodi da je za intervju koristila osobe različite životne dobi, socijalnog statusa i mjesta življenja. Osim građe koju je sama prikupljala koristila je i građu koju su drugi prikupljali. Jedan od problema s kojima se autorica susrela je (ne) pohranjivanje i (ne)arhiviranje terenske građe te pitanje kako da sama autorica pohrani građu koju je ona prikupila. U posljednjem potpoglavlju autorica raspravlja o etičkom ponašanju s djecom koja sudjeluju u istraživanju. Djeca imaju glas i treba ga saslušati, ali autorica upozorava kako ima vrlo mnogo zakona na koje treba paziti prilikom uključivanja djece u istraživanje.

Poglavlje koje se bavi aktualnim spoznajama u hrvatskoj etnologiji i folkloristici je treće poglavlje (*Dječja usmenost i usmenost o djetinjstvu u hrvatskoj etnologiji i folkloristici*). Poglavlje pokazuje kako se razvijala ova tema te kako se mijenjao interes za nju. Autorica traži uzroke i posljedice (ne)interesa za pričanje djece o vlastitom iskustvu i pričanja o djetinjstvu u hrvatskoj etnologiji i folkloristici. Poglavlje ima tri